

ORVOSI KÖNYVTÁRAK

MEDICAL LIBRARIES

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja

2013. 10. évf. 4. szám

Tartalom

KÖSZÖNTŐ.....	3
HÍREK.....	4
Beszámoló a GYEMSZI IRF Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár szakmai napjáról.....	4
Könyvbemutató a megújult Urológiai Klinika könyvtárában.....	5
SZAKKÖNYVTÁROSI FIGYELŐ.....	8
GYEMSZI IRF Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár: 60 év a tények tükrében.....	8
Emberek és technológiák a könyvtárban.....	15
MOKSZ könyvtárak.....	18
Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtár	18
Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar Oktatási Centrum Könyvtár.....	19
A Schulek Vilmos Szemészeti Könyvtár.....	21

KÖSZÖNTŐ

Kedves Kolléga, kedves Olvasó!

Bizton állíthatom, a könyvtáros szakma idei évét nagy mértékben meghatározta a tavalyi év utolsó előtti napján hatályba lépett 1700/2012. (XII. 29.) kormányhatározat a közsférában alkalmazandó nyugdíjpolitikai elvekről, amely azt eredményezte, hogy sok kollégánk a korábbi terveitől eltérően arra kényszerült, hogy idén júniusban legalábbis formálisan elhagyja a szakmát. Ez számunkra azt jelentette, hogy rengeteg nagy tudású, felbecsülhetetlen tapasztalattal rendelkező munkatárstól kellett elbúcsúznunk, akikkel remélhetőleg nem szakad meg teljesen a kapcsolat: továbbra is szívesen látjuk, sőt várjuk őket szakmai rendezvényeinken, és számítunk arra, hogy továbbra is kapcsolatban maradnak velünk, régi kollégáikkal. Ugyanakkor szeretettel köszöntöm az újonnan hozzánk csatlakozott kollégáinkat, akik friss szemléletmódja, dinamizmusa szintén nélkülözhetetlen könyvtárainkban.

Az ünnepekre készülve kívánok minden régi, új, leendő és volt kollégámnak áldott, békés Karácsonyt, őszintén remélve, hogy a következő év legalább annyi szakmai sikert hoz mindannyiunk számára, mint az idei.

Vasas Lívია
MOKSZ elnök
lvasas@lib.sote.hu

HÍREK

Beszámoló a GYEMSZI IRF Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár szakmai napjáról

60 éves fennállását ünnepelem idén a GYEMSZI IRF Országos Egészségtudományi Szakkönyvtára. Az évfordulót október 16-án az EMMI V. kerület, Arany János u. 6-8 sz. alatt található épület nagytermében szakmai nappal ünnepeltük meg.

A több mint 100 fős rendezvényt Dr. Jávor András, a Magyar Kormánytisztviselői Kar elnökének „Barangolás az orvosi tudás dzsungelében” című előadásával nyitottuk meg. A kitűnő előadás után Sörény Edina, az EMMI Könyvtári Osztályának vezető tanácsosa, Dr. Vasas Livia, a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége elnöke, Nagy Zoltán, a Magyar Könyvtárosok

Egyesülete Műszaki Könyvtáros Szekció elnöke és végül a házigazda jogán Dr. Surján György, főigazgató-helyettes köszöntötte a résztvevőket.

Ezután következtek a szakmai előadások:

- **Jehoda Imola** (SE Egészségtudományi Kar) Fordulópontok: *Az orvos- és egészségügyi könyvtárak fejlődése*
- **Áncsán Gizella** (SE Központi Könyvtár): *MTMT feladatok és eredmények a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtára közreműködésével*
- **dr. habil. Koltay Tibor PhD** (Szent István Egyetem): *Emberek és technológiák a könyvtárban*

Az utolsó két előadás a könyvtárunkról szólt.

Prezentációmban a Könyvtár megalakulásától eltelt 60 év történéseit a megjelent törvények, rendeletek alapján kronológiai sorrendben mutattam be.

Vízvári Dóra kolleganőm „A jövő, a hálózat és a közös katalógus” című prezentációja a GYEMSZI felügyelete alá került kórházak könyvtáraival közös katalógus kialakításáról, a közös együttműködés megvalósulásáról szólt. Előadása a közös portál (kozkat.gyemszi.hu) hivatalos, ünnepélyes bemutatásával ért véget.

Ezután állófogadás következett, ahol felvágtuk a jubileumi tortát.

A fogadás után az érdeklődőknek bemutattuk a könyvtárunkat, majd a nyugdíjas kollegákkal kötetlenebb beszélgetéssel zárult a szakmai nap.

Dr. Palotai Mária

könyvtárvezető

GYEMSZI IRF

Országos Egészségpolitikai Szakkönyvtár

palotai.maria@gyemszi.hu

Könyvbemutató a megújult Urológiai Klinika könyvtárában

A könyvtárak szerepe jelentősen átalakult Európában az elmúlt évtizedekben. Az információs társadalom adathordozói, kommunikációs szokásai megváltoztak. A lényeg azonban a tudás megőrzésének, nemzedékeken átívelő átörökítésének igénye ugyanakkor változatlan maradt. Különösen igaz ez egy olyan oktatási intézmény szakkönyvtára számára, mint a Semmelweis Egyetem Urológiai Klinikája.

Az orvostársadalom hagyományosan kiváló művelője az elméleti és gyakorlati tudás generációról generációra történő továbbadásának. Ez jellemzi kli-

nikánkat is, és így kerülhetett sor arra, hogy Dr. Nyirády Péter az Urológiai Klinika igazgatója úgy döntött, hogy fejleszti a könyvtárat. A klinika könyvtára nem rendelkezik nagy állománnyal, (1200 kötet könyv és 800 kötet folyóirat) de az urológia szakterületén egyedülállóan színvonalas gyűjtemény. Az elsődleges feladat az volt, hogy a meglévő állományt „megtisztítsuk” azoktól az elavult, feleslegessé vált könyvektől, folyóiratoktól, melyek tartalma nem kapcsolódott a korszerű urológiához. A munkát Dr. Kelemen Zsolt professzorral közösen végeztük, aki hatalmas szakmai tapasztalata és nyelvtudása révén meg tudta ítélni, hogy a fiatal orvosoknak valóban mely források lesznek hasznosak a jövőben is.

Az így már átláthatóvá vált, értékes állományt az urológia részterületei szerint csoportosítottuk, és a polcokon az eddig leltári szám alapú elrendezés helyett témák szerint helyeztük el. Célunk ezzel az átalakítással az volt, hogy az olvasó a könyvespolc előtt megállva kedvet érezzen, hogy az őt érdeklő témában levegyen egy-egy

könyvet és elolvassa. A mai igényeknek megfelelően és nagy időnyomás alatt dolgozó orvosok számára így könnyebben hozzáférhetővé vált az értékes szakirodalom.

A könyvtár fejlesztésének része volt az is, hogy mintegy 500 kötetnyi új polcfelülettel bővültünk. Itt helyeztük el a legfontosabb nemzetközi és magyar urológiai folyóiratok példányait. Az értékes állomány feltárásának következő lépcsőfoka, hogy feldolgozzuk azt és integráljuk a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának katalógusába, így azok adatai online kereshetővé válnak.

A megújult könyvtár bemutatására remek lehetőség kínálkozott, amikor megjelent idén ősszel az „*Inkontinencia*” szakkönyv második, átdolgozott és korszerűsített kiadása, valamint az „*Inkontinens beteg ápolása*” című könyv, melyek szerkesztésében és megírásában az Urológiai Klinika orvosai is aktívan részt vettek. Ezért döntöttünk úgy, hogy a könyvtár megnyitót összekötjük a fenti könyvek bemutatásával.

Az eseményt Dr. Nyirády Péter professzor nyitotta meg, hangsúlyozva a könyvek és a könyvtár szerepét a tudásátadás folyamatában. Ezt követően Dr. Kelemen Zsolt professzor bemutatta az urológián belüli egyes diszciplínákat érintő néhány az 1900-as évek elején kiadott kötetet is, melyek

tartalma megdöbbentő részletességgel taglal olyan részterületeket, mint például a húgycső betegségei. Kiemelte a régi könyvek rajzos illusztrációit, melyek szemben a fényképekkel egészen másképp tudták megjeleníteni a szakmai ismereteket. Ezt követően a könyv két szerkesztője, Dr. Hamvas Antal és Dr. Katona Ferenc vezette be a hallgatóságot a könyvek megszületésének történetébe, illetve hangsúlyozták annak interdiszciplináris voltát. Az eseményen részt vett Vasas Livia, a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatója is, aki hangsúlyozta: az egyetemnek könyvállománya több mint 500 ezer kötet, ennek felét teszi ki a tanszékeken található állomány. Sajnos számtalan közülük dobozokban sínylődik a helyhiány miatt, ezért is volt különleges ez az alkalom, amikor évszázados kincsek találtak méltó helyre.

Örömmel tölt el minket, hogy az Urológiai Klinika könyvtára urológus vendégeink és a sajtó képviselői számára helyszínéül szolgálhatott egy nagyon aktuális urológiai betegség szakkönyvének bemutatására, és megvalósult az a cél, hogy a könyvtár aktív közvetítője legyen a tudás átadásának.

Magyaródi Ágnes
könyvtáros

Semmelweis Egyetem Urológiai Klinika
magyarodi.agnes@med.semmelweis-univ.hu

SZAKKÖNYVTÁROSI FIGYELŐ

GYEMSZI IRF Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár: 60 év a tények tükrében

Könyvtárunk története nem 60 évre, hanem még korábbra nyúlik vissza. 1948-ban Láng Imre, az Orvostudományi Dokumentációs Központ (ODK) későbbi vezetője, három fővel csoportot szervezett az orvos-egészségügyi szakszervezetben, dokumentációs csoport néven. Tulajdonképpen ebből a csoportból alakult meg az ODK. A központ 6 munkatárssal kezdte el a működését 1949. szeptember 15-én a Zoltán utca 12. sz. alatti ház egyik lakásában. Az intézet létrejöttéhez a jogszabályi háttérrel a 4118/1949. Korm. számú rendelet biztosította. Ez a rendelet az Országos Dokumentációs Központ és öt szakmai dokumentációs központ létesítését rendelte el. Az orvostudományi mellett: műszaki, mezőgazdasági, könyvtári és gazdasági dokumentációs központ jött létre.

A rendelet értelmében az ODK feladata az orvostudományi szakirodalom figyelemmel kísérése, tudományos és gyakorlati eredmények, tapasztalatok rögzítése és az érdekeltek részére hozzáférhetővé tétele. Az ODK 1949 és 1953 között főleg a szovjet orvostudomány megismertetését és propagálását végezte. Csak 1952-ben kezdődött a magyar orvosi szakirodalom feltárása.

Megalakulásakor a Központ főhatósága a Magyar Tudományos Tanács volt. A Tudományos Tanács 1948. szeptember 8-tól 1949. december 15-ig működött, feladata a tudományos élet szocialista átszervezése volt. A Központ főhatósága 1949 decemberétől a Magyar Tudományos Akadémia lett egészen 1956. év végéig. 1957. január 1-től folyamatosan mind a mai napig az Egészségügyi Minisztérium fennhatósága alá tartozunk.

A Központ 1953-ban költözött a Szentkirályi utcába, ahol a dokumentációs feladatok mellett végre lehetőség nyílt egy 16 személyes olvasóhelyiség és könyvtár kialakítására az I. emeleten. A könyvtár megalakulását ezért számítjuk 1953-tól.

Az 1956. évi 5. sz. törvényerejű rendelet a könyvtárüggyel foglalkozott, ebben többek között a hálózatok létrehozatalát rendelték el. A végrehajtásáról szóló 1018/1956. Minisztertanácsi határozat F. pontja mondta ki, hogy létre kell hozni az orvostudományi könyvtári hálózatot.

Az 1950-es, '60-as évek fordulóján jöttek létre a könyvtári hálózatok. Bár a hálózati elv angolszász eredetű, de centralizált szervezetével a szocialista társadalom központosítási és tervirányítási tervébe beleillett. A hálózat definíciója megjelent az 1956-os könyvtári törvényben. *„Az azonos feladatkörű közkönyvtárak egységes szervezete a könyvtári hálózat, amelyben a könyvtári szakirányítást az erre kijelölt központi könyvtár végzi”*¹

Sebestyén Géza a hálózat előnyéről szóló írása az Orvosi Könyvtáros legelső, 1961. 1. számában jelent meg.² Négy pontban foglalta össze az előnyöket:

1. A gyűjtőköri összehangolás segítségével a szakirodalom lefedetté válik.
2. A központi feltárás segítségével az olvasó nem csak az adott könyvtár anyagához, hanem az egész hálózat állományához hozzáférhet.
3. A hálózati központ segíti a tagkönyvtárakat olyan szolgáltatásokkal, amiket a kisebb könyvtárak nem tudnak méreteiknél fogva teljesíteni.
4. Az egységes munkamódszer egyformán jó a könyvtárosoknak és az olvasóknak is.

1950-től többször tárgyalták, illetve került előtérbe egy központi orvosi könyvtár létrehozásának terve, több könyvtár illetve az ODK összevonásával. Ez végül nem valósult meg az épület és forráshiány miatt. Az egyesítés perspektívája miatt az ODK dokumentációs hagyományait követve az első

---

1 1956. évi 5. sz. tvr 3§ (1) In Hatályos törvények és rendeletek, 1945-1963. Budapest. KJK; 1965 .p. 408.

2 Sebestyén G. A hálózat útján. Orvosi Könyvtáros. 1961; 1 (1): 6-9.

években nem fejlesztette tovább a könyvtárát és a könyvtári munkát, hanem továbbra is a bibliográfiai és tájékoztatási tevékenységet tartotta fontosnak. Jól mutatja a tény, hogy az ODK könyvtára 1960-ban mindössze 5800 könyvtári egységből állt.

1958-ban az ODK válogatási jogot szerzett az Országos Széchényi Könyvtár kötelezpéldányainak orvosi anyagára, és ez biztosította a magyar orvostudományi könyvek teljességre törekvő gyűjtését. Erre azért volt szüksége, mert 1957-ben elkezdődött a nemzeti bibliográfiai rendszerünk részét képező Magyar Orvosi Bibliográfia megjelentetése.

Az Egészségügyi Minisztérium részéről 1959-ben felmerült az igény, hogy az ODK terjessze ki működését az egészségtudomány gazdasági problémáinak a dokumentálására is, ezért létrehozták az Egészségügyi Gazdasági Dokumentációs csoportot. Ez a csoport 1963-ban TEDI (az Egészségügyi Minisztérium Tervgazdasági és Dokumentációs Irodája) néven önálló intézménnyé vált, majd 1969-től ESZTIK (Egészségügyi Minisztérium Szervezési, Tervezési és Információs Központja) elnevezéssel működött tovább.

Az 1956-ban elrendelt hálózattal kapcsolatos munkák csak 1960-ban kezdődnek meg, mivel az 1956. 5. Törvényerejű rendeletben meghatározott központi könyvtár nem jött létre. Az 1010/1960. Kormányhatározat kimondta, hogy a könyvtári hálózat központja az ODK-ra felépített Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ (OOKDK).

A hálózati munka szervezése a könyvtárak számbavételével kezdődött, majd ezután a megfelelő helyiségek megszervezése, tanfolyamok elindítása volt a feladat. Ez utóbbi azért is nagyon sürgős volt, mert a 338 könyvtárban dolgozó 439 munkatársnak csak 10 százaléka volt szakképzett. 1960 őszén a Könyvtártudományi és Módszertani Központ (KMK) tankönyvtáraként megindult az első szakkönyvtáros-képző tanfolyam. Kiemelt fontosságúak volt a rendszeresen megtartott országos és tájértekezletek, valamint az Orvosi Könyvtáros folyóirat, mely több évtizeden át az orvosi könyvtárosok szakmai fóruma volt, gyakorlati segítséget nyújtva a könyvtárosi munkában.

Az első évtizedeket gazdag kiadványi tevékenység jellemzi. Kurrens *(például: Magyar Orvosi Bibliográfia, MOB 1957-, Hungarian Medical Bibliography, 1961-2003, Tájékoztató a külföldön megjelenő orvosi könyvekről 1960-68, Szovjet Orvostudományi Bibliográfia 1957-1960, Nemzetközi Orvosi Bibliográfia 1957-1960)* és retrospektív bibliográfiák *(például: Goszleth Tibor: Magyar szülészet-nőgyógyászati bibliográfia, 1945-1960., Juhász Jenő: Magyar igazságügyi orvostani bibliográfia, 1945-1960)*, referáló folyóiratok

(Tuberkulózis és Tüdőgyógyászat Referáló Szemle, 1959-1981, Anaesthesiologia és referáló szemle, 1964-1967) jelentek meg.

1968-ban az OOKDK az orvosi tudományterület országos jellegű tudományos szakkönyvtára lett.¹

Az 5/1978. KM rendelet 4. sz. melléklete koordinációs központként jelöli meg az intézetet, amely koordinálja az orvostudományi és egészségügyi felsőoktatási könyvtári hálózatokat és az orvostudományi szakterületi együttműködési köröket.

Az első évtizedek két kiemelkedő személyiségéről, a hálózatalapítókról, Dr. Benda Máriáról és Dr. Székely Sándorról néhány sorban érdemes külön megemlékezni.

Dr. Benda Mária, 1921-ben született, élete egybeforrt a könyvtárral. 1950-ben még az ODK-ban fordítóként kezdett dolgozni, majd könyvtárosi végzettséget, 1969-ben egyetemi doktori, 1980-ban kandidátusi címet szerzett. 73 szakcikke jelent meg, ezen kívül több könyv szerzője, szerkesztője illetve fordítója.

Dr. Székely Sándor 100 éve, 1913-ban született. Eredeti végzettsége szerint fül-orr-gégész. 1958-ban az ODK igazgatóhelyettese lett, és 1960-tól 1972-ig, nyugdíjba vonulásáig az intézet igazgatója volt. Az orvosi könyvtári hálózat sokat köszönhetett neki. Kiváló tanár volt, többek között orvosi terminológiát és ETO-t oktatott. Az ő nevéhez fűződik az orvostudományi informatikai és dokumentációs szolgáltatás kialakítása. Nem szabad elfeledkezni arról a tényről sem, hogy a tudománynépszerűsítésért is sokat tett.

A 1980-as években jól működött a hálózat. Az intézet jelentős módszertani munkát végzett. A 13/1980. sz. egészségügyi miniszteri utasítás rendelkezett az egészségügyi-orvostudományi könyvtári hálózatról, megerősítve az intézet addigi munkáját. Az ugyanekkor megjelenő következő számú utasítás (14/1980.) megjelöli az intézet nevét: Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár (OOIIK). Az intézmény az együttműködési és a koordinációs kör központja is.

---

1 131/1968. MM. sz. utasítás

1987-ben az ESZTIK (Egészségügyi Minisztérium Szervezési, Tervezési és Információs Központ) megszűnése után az Egészségügyi Minisztérium épületében működő könyvtárat hozzácsatolják az OIK-hoz. A két telephelyen való működés 20 évig tart. 2006-ban kerül a két könyvtári állomány egy helyre, a Minisztérium Arany János utcai épületébe, amikor a Szentkirályi utcai épületet el kell hagyni.

A '90-es évek fordulópontot jelentenek a könyvtár életében. Egyrészt az információszolgáltatás hagyományos formáitól egyre inkább a számítógépes információszolgáltatás irányába történik elmozdulás. 1990-ben az UNESCO ingyenes szoftverével, a MICRO ISIS adatbáziskezelő-programmal megkezdődött a Könyvtárban a dokumentumok számítógépes feldolgozása. 1996-ban a már korszerűbb OLIB könyvtári integrált rendszerre tért át a könyvtár.

Másrészről kedvezőtlen folyamat is lezajlott, a könyvtári hálózat a '90-es években már nem működött. A 20/1992. sz. kormányrendelet nem tette kötelezővé a hálózati központ működtetését, a hálózati feladatok ellátását, így az intézet ezeket a funkciókat megszüntette. Az intézet feladatainak némelyikét az 1996-ban megalakult Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége (MOKSZ) vett át.

1997-ben a hatályon kívül helyezik a 14/1980. sz. Eü. Min. utasítást, ebben az intézet új elnevezést kap: Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár, továbbra is országos feladatkörű szakkönyvtár.

A könyvtár az 1997. a muzeális intézményekről, nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló CXL., még most is hatályos törvény értelmében országos szakkönyvtár. Új jogszabály készül az országos szakkönyvtárakról, melyben remélhetőleg azok feladatait részletesebben ki fogják fejteni.

Az orvosi könyvtárból egészségügyi szakkönyvtárrá való átalakulás már a kilencvenes évek végén megkezdődött. Az intézetben metodikai-szakmai központ, majd egészségkommunikációs központ kialakítását tervezték. Végül 2004-ben létrejött az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet. Ez több pozitív és negatív változást hozott a könyvtár életében. Az új, Egészségpolitikai Szakkönyvtárrá való átalakulással, az új gyűjtőkörnek megfelelően a könyvállományunknak több mint a fele átkerült más könyvtárakhoz, zömmel a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar könyvtárához. Szomorú tény, hogy a „könyvtár” megnevezés eltűnt az intézet nevéből. Az EU-s csatlakozás kapcsán létrehoztunk egy EU-s gyűjteményt. Erősítettük

az elektronikus könyvtári funkcióinkat, honlap-oldalaink megújultak és az integrált könyvtári rendszer cseréjére is sor került. Az ESZTIK könyvtár a TINLIB rendszert használta, mely csak az intraneten volt hozzáférhető. Az OLIB-nak is egy már régi, elavult verzióját használtuk, ezért került sor egy új integrált rendszerre való átállásra. 2010 novembere óta a SZIKLA KIR rendszert használjuk.

2011 újabb változást hozott a könyvtár életébe, a Gyógyszerészeti, Egészségügyi, Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézetbe (GYEMSZI) integrálódott az ESKI. Új kihívások elé néztünk, egy több telephelyes, több száz főt foglalkoztató intézmény munkáját kell segítenünk. Az intézeten belül 3 könyvtár működik. Az Egészségügyi Emberi Erőforrás Fejlesztési Főigazgatóság (volt ETI) könyvtára és a mi könyvtárunk nyilvános könyvtár, míg az Országos Gyógyszerészeti Intézet Főigazgatóságán működő könyvtár csak a Főigazgatóság munkáját segíti. Fokozni kellett a PR munkát, az intézeti intraneten rendszeresen szerepelünk, felhasználóképzést pedig már nem csak a könyvtárban tartunk, hanem az intézet más telephelyein is.

2011-ben az Arany János utcai munkaszobáinkat le kellett adnunk, és a Hold utcában kaptunk helyiségeket. Két különgyűjteményünk (a WHO és a kábítószer-ügyi) is átkerült.

A legújabb változás: 2013 márciusában történt, az intézet SzMSz-ében elnevezésünk Egészségtudományi Szakkönyvtár. A módosítás alatt álló 1997. a muzeális intézményekről, nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló CXL törvényben szeretnénk, ha már az új elnevezésünkkel szerepelnénk.

Dr. Palotai Mária

könyvtárvezető

GYEMSZI IRF

Országos Egészségpolitikai Szakkönyvtár

palotai.maria@gyemszi.hu

Felhasznált irodalom:

Benda M.: Dr. Székely Sándor. Könyvtáros. 1992; 42(3):163-165.

Hatályos törvények és rendeletek, 1945-1963. Budapest: KJK; 1965.

Jehoda I.: Kötéltől a világhálóig. Az orvos- és egészségtudományi szakirodalmi információs rendszer fejlődése. Budapest: Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar; 2004 .

Könyvtárak 50 éve az egészségügy szolgálatában. Jubileumi emlékkönyv. Budapest: MOKSZ; 1999.

A magyar orvosi könyvtárügy és dokumentáció 20 éve. Budapest: OOKDK; 1969.

A magyar orvostudományi könyvtárügy és információ harmadik évtizede. Budapest: OOKDK; 1979.

Palotai M. Korszakok egy könyvtár életében. Az Orvostudományi Dokumentációs Központtól az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézetig. TMT. 2005; 52(7-8): 355-358.

Sebestyén G. A hálózat útján. Orvosi Könyvtáros. 1961;1,(1):6-9.

Székely S. Létrejött az Országos Orvostudományi Könyvtár. Orvosi Könyvtáros.1961;1(1): 10-19.

Eberek és technológiák a könyvtárban

Az egyetemi és szakkönyvtárak sorsát egyaránt meghatározzák a felhasználók és a fontosnak tekinthető technológiák. Nem biztos, hogy korunk egyedüli fontos technológiája, de mindenképpen figyelemreméltó a web 2.0., és mindenképpen a könyvtárosok azok, akik a felhasználók és a technológiák által meghatározott közegben dolgoznak, egyszerre alkalmazkodva hozzá és alakítva azt.

A web 2.0-s alkalmazásokra és elsősorban a közösségi oldalakra épülő közösségi média már kezd nyomot hagyni a tudományos kommunikáción, de hatása még nem nevezhető hosszán tartónak és rendszeresnek. Ennek számos aspektusát megvilágítja Collins (2013) írása.

A kiadók, termékeik online jelenlétének megszilárdítása érdekében beépítik szolgáltatásaikba a közösségi média különböző alkalmazásait. Leginkább ehhez a törekvéshez köthető azoknak a közösségi oldalaknak a megjelenése, amelyeket a tudomány művelőinek szántak. Ilyen például az Academia.edu (academia.edu) vagy a ResearchGate (www.researchgate.net). A LinkedIn (www.linkedin.com) némileg hibridnek tekinthető, mivel nemcsak kutatók, hanem számos szakma művelői is használják. A Mendeley (www.mendeley.com) is ebbe a körbe tartozik, viszont lehetővé teszi, hogy a rendszer a kutatók oldaláról zárt maradjon, tehát számos funkció zártkörűvé tehető.

Mivel az informális kommunikációnak kiemelkedő szerepe van a tudományban, nem meglepő, hogy a közösségi média eszközei elsősorban a kutatók közötti kapcsolattartást segítik. Összességében azonban a kutatók nem térnek el eddigi prioritásaiktól és elveiktől, vagyis az új média használata megszokott viselkedésüket utánozza és erősíti (Collins 2013).

Sokan közülük nem bíznak abban, ami nem esett át formális lektoráláson. Mivel a bizalom kiemelkedően fontos érték számukra, óvatosak az eredmények megosztása tekintetében, ha olyan hordozóról van szó, amely a szerzői

minőség megjelölésének nem szabványos formáját nyújtja (*Procter, Williams & Stewart 2010*).

Annak, hogy a bevezetett kommunikációs csatornákhöz ragaszkodnak, részben az az oka, hogy fontosnak tekintik azt a minőségbiztosítást, amelyet a folyóiratok és a kiadók nyújtanak (*Collins 2013*). Az eredmények formális publikálásakor tehát nem vállalnak túlzott kockázatokat. Paradox módon ez különösen igaz a fiatal kutatókra. Ők – előmenetelük érdekében – a hagyományos csatornákat használják, míg a már „befutott” kutatók több szabadságot élveznek ezen a téren.

Bár az új technológiák megléte teszi lehetővé, emberi döntések nyomán nőtt meg a kutatási adatok fontossága, sőt ezeket egyre gyakrabban publikálják is. Nem véletlen, hogy az adatokra való hivatkozás is lényegessé vált, ezért a kereskedelmi és a non-profit szférában egyaránt születtek erre megoldások. Az utóbbira példa a DataCite kezdeményezés (www.datacite.org/whatisdatacite).

Továbbra is fontos a publikációkhoz való nyílt hozzáférés, bár ezt is akadályozza az akadémiai előmeneteli rendszer, hiszen a kutatók előmenetelének döntő tényezője, hogy mely folyóiratoknál jelennek meg cikkeik, és azokra hányan hivatkoznak. A könyvtárosoknak viszont van szerepe a nyílt hozzáférés előmozdításában, így saját intézményeikben nyílt hozzáférésű tárhelyeket építhetnek, képviselhetik azok előnyeit, és ezekről meg is győzhetik a kutatókat. (*Correia & Teixeira 2005*).

Megnő az információs műveltség fontossága is. A készségek közül érdemes kiemelni az információ szervezését, amely leginkább (és a kutatók esetében feltétlenül) azt jelenti, hogy a különböző forrásokból származó információkat mindenkinek magának kell megszereznie, nyilvántartania. Ez a személyes információmenedzsment (Personal Information Management, PIM), amely egyre több figyelmet kap, és amelyet úgy határozhatunk meg, mint azoknak a tevékenységeknek a gyakorlata és tanulmányozása, amelyeket annak érdekében végzünk, hogy a mindennapi használat céljaira, a megfelelő formában és minőségben jussunk információkhoz, továbbá szervezzük, karbantartsuk és visszakeressük azokat (*Jones & Maier 2003*).

A tájékoztatásra felhasználható források száma és sokfélesége robbanásszerűen megnőtt. A tájékoztatás interaktívvá vált, és a jövőben a jelenleginél is nagyobb mértékben fog a könyvtárosok és a felhasználók közötti együttműködésre épülni. Részben ennek hatására a könyvtárosok az információk keresőiből egyre inkább az információ értékelőivé válnak. A

referenz kérdések ugyanakkor egyre összetettebbé válnak, és egyre több kutatást igényelnek, miközben a faktografikus kérdések kihalófélben vannak a könyvtárban, mivel ezeket a felhasználók a Google segítségével gondolják megoldani. Fontos, hogy felismerjük a tájékoztatás során keletkező hozzáadott értéket, amelyet éppen a könyvtárosok közreműködése hoz a folyamatba. Viszont jó, ha tudjuk, hogy a tájékoztatás területén sincsen egyetlen, mindenkinek megfelelő megoldás. A tájékoztató könyvtárosoknak mindenesetre ki kell jönniük a tájékoztatópult mögül: proaktívvá kell válniuk, kísérletezniük kell, vállalva az esetleges kudarcok lehetőségét is (Abels 2011).

dr. habil. Koltay Tibor PhD

tanszékvezető

Szent István Egyetem

Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar

Informatikai és Könyvtártudományi Tanszék

koltay.tibor@abpk.szie.hu

Felhasznált irodalom:

Abels, E. G. (2011): Transforming the internet public library into the ipl2 virtual learning laboratory. *The Reference Librarian*, 52 (4), 284-290.

Collins, E. (2013): Social media and scholarly communications: the more they change, the more they stay the same? In: Deborah Shorley and Michael Jubb, (Ed.), *The Future of Scholarly Communication*. Facet, London, 89-102.

Correia, A. M. R., & Teixeira, J. C. (2005): Reforming scholarly publishing and knowledge communication: From the advent of the scholarly journal to the challenges of open access. *Online Information Review*, 29 (4), 349-364.

Jones, W. & Maier, D. (2003): Report from the Session on Personal Information Management. Workshop of the Information and Data Management Program. National Science Foundation Information, Seattle, WA:

Procter, Rob, Williams, Robin & Stewart, James (2010): If you build it, will they come? How researchers perceive and use web, 2. Research Information Network, http://www.rin.ac.uk/system/files/attachments/web_2.0_screen.pdf

MOKSZ könyvtárak

Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtár

Könyvtárbarátok köre 2013.12.04.

A könyvtárbarátok köre év végi rendezvényén Karamánné dr. Pakai Annamária egyetemi adjunktus tartott előadást „*A tudományos közlemények jelentősége a mindennapos betegellátásban*” címmel. A szép számú érdeklődő részvételével tartott program során szó volt a gyakorlati tapasztalatot szükségszerűen kiegészítő, azt megerősítő bizonyítékokon

alapuló betegellátás minőséget, biztonságot jelentő voltáról, a bizonyítékok szintjeiről, azok erősségéről. Ezen túl némi bepillantást nyerhettünk a tudományos kutatás módszertanába.

E gondolatok napi gyakorlatban való meggyökereztetése érdekében tervezük az ilyen típusú találkozók rendszeres szervezését.

Beke Gabriella
könyvtárvezető
Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtár
bega@zmkok.hu

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar Oktatási Centrum Könyvtár

A Fogorvostudományi Kar Klinikáinak nagy része 2007-ben átköltözött a Szentkirályi utcai új épületébe, mely lehetővé tette, hogy az egyes klinikák könyvtárainak összevonásával kari könyvtár jöhessen létre. A könyvtár ideális helyre került a földszinten egy nagy olvasóteremből és egy raktárból álló helyiségbe, az olvasótér fölött üvegtető biztosítja a természetes fényt. A modern épület és a modern berendezés azonban nem áll egyensúlyban az állomány korszerűségével. Könyvbeszerzésre kevés forrást tudunk biztosítani, a folyóiratrendelések száma folyamatosan csökken. Örömteli viszont, hogy egyre több online folyóiratot és könyvet érünk el, nagyrészt a Központi Könyvtár adatbázis-előfizetéseinek és a nyílt hozzáférés térhódításának köszönhetően. 2013-ban a Központi Stomatológiai Intézet beolvadt a Semmelweis Egyetembe, így annak könyvtári állománya – selejtezés után – átkerült a Kari Könyvtárba.

A FOK OC könyvtára

A könyvtár jelentős mennyiségű régi, 1900 előtti kiadású könyvvel rendelkezik, amelyek nagy része hagyatékként került a birtokába. Kiválogatásra kerültek Árkövy József és Iszlay József hagyatéka könyvei, feldolgozásuk folyamatban van.

Az állomány nagy része csak kis példányszámban áll rendelkezésre, ezért kölcsönzést csak oktatók és a Kar dolgozói számára tudunk biztosítani. A helyben használat és az online adatbázisok elérése a könyvtári számítógépeken mindenki számára lehetséges. Könyvtárközi kölcsönzéseket elsősorban elektronikusan teljesítünk.

A könyvtárban egyetlen könyvtáros látja el az összes teendőt. A hagyományos könyvtári feladatok kiegészülnek az MTMT adatbázis feltöltésével, frissítésével és ellenőrzésével is.

A FOK OC könyvtárosa, Szalóky-Siki Ágnes 2010-ben végzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen informatikus könyvtáros – spanyol szakán. A diploma megszerzése után egyből a Fogorvostudományi Kar Könyvtárába került. A kezdetek óta részt vesz az MTMT feltöltésében és 2013 óta kari adminisztrátor a Fogorvostudományi Karon.

Szalóky-Siki Ágnes
könyvtáros

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar
Oktatási Centrum
siki.agnes@dent.semmelweis-univ.hu

A Schulek Vilmos Szemészeti Könyvtár

A névadó, Schulek Vilmos 125 esztendeje (1888. október 30.) pénzalapot hozott létre a Szemészeti Klinika könyvtárának javára, annak rendszeres működését anyagilag is támogatva.¹ Ekkora tehetjük a könyvtár hivatalos alapítását, bár ennél korábbi, még a nagyszombati időkből való régi könyvek is a gyűjtemény részét képezik máig. A könyvtár büszkeségeiről, a XVII–XVIII. századi gyűjteményrészről több szakirodalmi forrás is megemlékezik: először Biró Imre közölt rövid ismertetőt,² majd Jantsits Gabriella tárta fel részben a bibliofil értékeket.³ Legutóbb pedig Bögi Júlia az egyetemi szemészképzés történetéről szóló könyvében külön mellékletet szentelt a témának.⁴ A klinika régi könyveiről a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának nyilvános katalógusán keresztül lehet tájékozódni.

A könyvtári állomány integrált könyvtári rendszerben történő feltárása 2013 tavaszán indult, jelenleg több, mint 1000 példány adatait tartalmazza. A könyvtár könyvtárközi kéréseket teljesít, de csak a klinika munkatársainak kölcsönöz, a gyakorlatban bevált módszer szerint szakdolgozatukhoz, kutatómunkájukhoz a hallgatók is kölcsönözhetnek referenciaszemély felelősségvállalásával. A PhD dolgozatokba, szakdolgozatokba és rektori pályamunkákba betekintést biztosítunk, de azokról semmilyen formában nem készíthető másolat. A reprográfiai szolgáltatások minden más dokumentum esetén igénybe vehetők, a hatályos szerzői jogi szabályozás figyelembevételével. A másolatkészítés során elsősorban a digitális formátumot preferáljuk.

---

1 Hőgyes E. Emlékkönyv a budapesti királyi magyar tudományegyetem orvosi karának múltjáról és jelenéről. Budapest: Athenaeum; 1896. p. 846.

2 Biró I. Az I. sz. szemklinika könyvtárának XVII. és XVIII. Századbéli könyveiről. In: Grósz E. A Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem I. számú szemklinikájának munkássága az 1933. évben és adatok az 1904–1933-ig terjedő harminc év munkásságáról. Budapest: Kir. M. Egyetemi Ny.; 1934. p. 27–30.

3 Jantsits G. Képek Grósz Frigyes könyvéből. Szemészet 2004; 141: 131–132.

4 Bögi J. A szemészet krónikája egyetemünkön. Nagyszombattól a Mária utcáig. Budapest: SE, Schulek V. Alap.; 2013. p. 137–187.

A Schulek Vilmos Szemészeti Szakkönyvtár

A Mária utcai gyűjteményrész mellett az egykor I. számú Szemészeti Klinika könyvtáraként működő gyűjteményt (Tömő utcai részleg) is magába foglalja a jelenleg működő könyvtár, mely összességében immár 9000 kötetre rúg, kötött folyóiratból pedig a 4000 tételt meghaladja az állomány. Jelenleg, 2013-ban 17 nemzetközi és 2 magyar kurrens folyóiraatra fizet elő a klinikai könyvtár papír alapon, de a mindennapi használatban egyre elterjedtebb az online elérhető elektronikus formátum. A gyarapításhoz a vásárláson túl alapítványok és magánszemélyek – főként a klinika munkatársainak - felajánlásai is hozzájárulnak. A könyvtár legértékesebb 2013-as beszerzése legfrissebb Basic Clinical Science Course 13 kötetes sorozata két példányban.

A könyvtár reprezentatív helyszínt biztosít a klinikai rendezvényeknek, megbeszéléseknek, előadásoknak. Az olvasóteremként is funkcionáló Schulek emlékszobában az önálló kutatómunkát felhasználói munkaállomással is támogatjuk.

A könyvtár szakrendjével, használati lehetőségeivel, a szemészeti szakmai forrásokkal a rezidensképzésbe beillesztett könyvtárhasználati előadáson ismerkedhetnek meg az felhasználók, melyet a könyvtáros tart. A felhasználóképzésben az adatbázisok használatával, a keresési stratégiák és a ren-

delkezésre álló források megismertetésével foglalkozunk orvoskolléga bevonásával.

A Schulek Vilmos Szemészeti Szakkönyvtár

A klinika könyvtárosa Budai Petra, informatikus könyvtáros. Alapképzésben informatikus könyvtáros szakon információbrókerként, kommunikáció- és médiatudomány szakon PR és sajtókapcsolatok szakirányon, mesterképzésben pedig régi nyomtatványok feldolgozása szakirányon szerzett diplomát az egri Eszterházy Károly Főiskolán. A Szemészeti Klinika gyűjteményét 2012. február 1. óta kezeli.

Budai Petra
informatikus könyvtáros
Semmelweis Egyetem Szemészeti Klinika
budai.petra@med.semmelweis-univ.hu

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének negyedévenként megjelenő hivatalos lapja
Kiadja: Semmelweis Egyetem

ISSN 2061-036X (Nyomtatott)

<http://lib.semmelweis.hu/moksz/orvosik.htm>

ISSN 2061-0378 (Online)

Lapigazgató

Dr. Vasas Livia MOKSZ elnök PhD

e-mail: lvasas@lib.sote.hu

Főszerkesztő:

Batiz Judit

e-mail: jbatiz@lib.sote.hu

A MOKSZ és az Orvosi Könyvtárak szerkesztőségének címe

1088, Budapest, Mikszáth Kálmán tér 5.

Tel: +36 1 317-5030, Fax: +36 1 317-1048

www.lib.sote.hu

Adószám: 18230082-1-42

Megjelenik 300 példányban